

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní symbolika, III. část

Součástí symboliky, práva a filozofického pojetí těchto otázek je zvláštní část týkající se „přechodu pravomocí“. Příkladem nám může být Velká Británie a její monarchistické uspořádání, které je tradiční. Dnešní funkce panovníka již pozbyla božskou patinu, ovšem připomeňme, že ještě před sto lety byl král nejvyšším soudcem i zákonodárcem a to nejen v Británii. V čem spočívá božská podstata panovníka? Právě v přenosu spravedlnosti a neomylnosti Boží „směrem k člověku“.

Součástí symboliky, práva a filozofického pojetí těchto otázek je zvláštní část týkající se „přechodu pravomocí“. Příkladem nám může být Velká Británie a její monarchistické uspořádání, které je tradiční. Dnešní funkce panovníka již pozbyla božskou patinu, ovšem připomeňme, že ještě před sto lety byl král nejvyšším soudcem i zákonodárcem a to nejen v Británii. V čem spočívá božská podstata panovníka? Právě v přenosu spravedlnosti a neomylnosti Boží „směrem k člověku“. Ukázkou může být sada dodnes udělovaných řádů a přijímání členů do elitních společenstev, často označovaných právě jako „řády“. Samo slovo „řád“ implikuje v křesťanství Boží přítomnost, jelikož bez Boha není řádu. Je-li britský panovník nejvyšším představitelem Řádu svatého Michaela a svatého Jiří nebo kupříkladu Řádu Bodláku, který má ve znaku svatého Ondřeje a jeho kříž s textem „Nikdo mne neurazí beztrestně“, není to náhoda. Zastávání takové vrcholné funkce a zaštitění se jmény a symboly práva a spravedlnosti je důsledkem dlouhého vývoje, jehož kořeny můžeme bez problémů objevit až ve starém Egyptě.

Jelikož právě panovník je „vyvolený“ (vyvolený Bohem – „Deo Gratia“, čili panovníkem z Boží milosti), je zástupcem Božím na zemi. Formule „Deo Gratia“ – D.G. – se vyskytuje na mnoha místech i jako symbol – ať již jde o listiny nebo manžetové knoflíky s podobou Marie Terezie.

Typická formulace „Deo Gratia“, zkráceně „D.G.“ čili „z Boží milosti“ se objevovala u titulatury králů a suverénních panovníků od nepaměti. Symbolizuje ustanovení krále za svrchovaného vládce a soudce „smrtelníkům“ podobně, jako v Egyptě ztělesnění nejvyššího boha sestoupením do lidské podoby – faraona. Panovník je tak stále zástupcem Boha na zemi, je „nadčlověkem“ bez pejorativního historického kontextu tohoto slova. Panovník proto nemůže být sesazen, jeho vláda končí dnem jeho smrti, jelikož jen Bůh může sesadit z trůnu toho, koho si sám vyvolil. Sesazení z trůnu za života je pak považováno spíše „za historický exces“ a bylo pochopitelně vykládáno jako vůle Boží – Bůh si přál, aby zvítězil silnější a odstranil z trůnu slabšího. Vždy byla proto k titulu připojována formulace „Deo Gratia“, aby nedošlo k pochybnostem o nesesaditelnosti vladaře. První, kdo v Rakousku-Uhersku tuto zásadu začal porušovat byl Ferdinand V., který si počal uvědomovat, že jeho vláda nezávisí v době revolucí na Bohu, ale na lidech. Začala se užívat formulace „z vůle národa“, tuto však urychleně ukončil revoluční rok 1848 a nástup na trůn císaře Františka Josefa I., který ve svém prvním prohlášení k národům, jimž vládl, opět užil formuli „Deo Gratia“, čímž jasně reformátorům sdělil, že neuznává svoji závislost na ústavách či podobných „lidských aktech“, ale je vladařem z Boží vůle a milosti.

Panovník vede svůj lid, tato skutečnost není náhodou, nýbrž Boží vůlí. A protože Bůh sám si vyvolil člověka – panovníka, aby vládl lidem, soudil je dle Božího Zákona, vykonává tak panovník ryze Boží vůli – jeho postavení na zemi je tedy podobné, jako postavení archandělů na nebi. Novověký panovník není Bohem, ale není ani prostým člověkem. Svojí existencí tak doplňuje hierarchii směřující od Boha k prostému člověku a s tím spojenou delegaci pravomocí, zvláště pravomoci vést a řídit tento svět dle zákonů vydávaných Bohem, potažmo panovníkem a souzením dle stejného principu.

Je tedy příznačné, že panovník je nejvyšším představitelem „řádů“, které nesou jména „spravedlivých“, jakými jsou mučedníci, bojovníci za spravedlnost (samozřejmě Boží spravedlnost,

např. Sv. Jiří) a nebo i archandělé, kteří jsou projevem Boží spravedlnosti. Panovník tak uděluje dalším lidem podobné pocty, které jsou odvozeny od jeho resp. Boží vůle, a tím je povyšuje nad ostatní – vybírá tak okruh spravedlivých již zde, na zemi.

Dříve zmíněná právní symbolika má hluboké a přitom jednotné kořeny. Například Řád Sv. Ondřeje nalezneme v mnoha zemích, aniž by bylo hlubší pojítko, nežli křesťanská tradice.

Pokusíme-li se tedy o selekci symbolů, můžeme říci, že ne vždy jsou užívány v souladu s jejich původním pojetím. Je otázkou, zda jsou správným symbolem advokátů váhy, protože váhy jsou jednoznačně symbolem soudu. Blíže k profesi advokáta má meč, kterým prosazuje „právo, které zastupuje“. Jsou-li meče například dva a navíc zkříženy, pak není pochyb o vyjádření toho, že zde jde „o spor“. Zkřížené meče čepelemi vzhůru jsou symbolem boje a hodí se lépe pro vojáky, ovšem zkřížené čepele směrem dolů se snaží ukončit spor, jsou spíše obranné, nežli bojovné. A právě takový symbol je vhodný pro advokáta. Pro právníka – obecně – je vhodným symbolem fasces a to mimo jiné z tradice, kdy i v době novější, tedy v Rakousku-Uhersku byl dáván fasces do znaku právníkům, zvláště těm významným, jakými byli například Dr. Antonín rytíř Kruliš-Randa nebo Ignaz Boresch (mimo jiné viceprezident vrchního zemského soudu v Praze koncem 19. století), Mathias Hawelka (rada vrchního zemského soudu v Praze koncem 19. století) atd. Fasces lze přiřadit k justici i právu obecně, byl i symbolem starostů (Písek).

Postava Spravedlnosti je věcí ryze rozhodovací pravomoci, čili náležela starostům, rychtářům, purkmistrům a kupodivu jen výjimečně též soudcům. Je to spíše znamení městské, kdy samo město dává najevo, že má pravomoc soudit a současně deklaruje, že rozhoduje spravedlivě. Podobně jsou na tom města se znaky majícími vyobrazení archanděla Michaela, ta jsou však obvykle podepřena ještě církevní pravomocí.

Zvláštním příkladem jsou obce se znaky „starobylých zvyků práva“, v Dolním Sasku je obec Eime, která má ve znaku trůn s korunou, z něhož vyrůstá stříbrný dub se zlatými plody. Dle legendy tento symbol vyjadřuje „Royal Chair of Gudingen“, tedy královskou stolicí „Gudingena“. Tato legenda sahá do nejstarších časů germánů, kteří se prý pod dubovým stromem scházeli – resp. jejich králové a vladaři, aby zde „drželi soud“. Podobně je na tom obec Halver ze Severního Westfálska, která má mimo jiné ve znaku strom, pod nímž je soudní lavice. Tento znak byl sice potvrzen až roku 1935, ale zobrazuje část symbolu „hrabat marky“, tedy části Německa, kteří zde vládli ve středověku. Soudní stolice a strom u ní byl v Halver údajně zasazen roku 1243 a soud hrál největší roli při sporu mezi králem Toerringem a vévodou Jindřichem „of Bayern – Landshut“ roku 1430.

Pozoruhodným symbolem je kniha – zákoník – v erbu výše zmíněného Dr. Antonína Randy. Je na ní kombinace písmen L a P – a to v jediný symbol. Lze dovozovat, že P mělo být zástupným znakem slova „právo“ a L je totéž, jen v latinské formě – LEX.

Například pro notáře by se tedy spíše hodil jako symbol kniha, v žádném případě však váhy či dokonce meč. Jak je patrné, lidstvo si vyvinulo nejen institut pro vyznačení výjimečnosti práva a spravedlnosti. Je také zřejmé, že dochází k jasnému předávání kulturních tradic, jejichž základním pilířem je nepochybně právo a spravedlnost.

V době renesance znakového práva – Wappenrecht – je důležité dbát na čistotu základů této disciplíny. Zkoumejme tedy zvláštnosti práva a udělujme jim „společenská privilegia“, avšak vše v mezích dosavadního vývoje a tradic.

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)

- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část - možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část - „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část - Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část - Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část - Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část - Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)